

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky

k návrhu na ratifikaci Dohody mezi Českou republikou a Královstvím Saúdské Arábie o leteckých dopravních službách (dále jen „Dohoda“)

Království Saúdské Arábie (dále jen „Saúdská Arábie“) je stát o celkové rozloze přibližně 2 200 000 km², přičemž některé hranice se sousedními státy nejsou přesně vymezeny. Saúdská Arábie zabírá významnou část plochy Arabského poloostrova. Žije zde přibližně 30 milionů obyvatel. Jedná se o dědičnou absolutistickou monarchii v čele s králem, který má značné pravomoci a zastává v rámci státní správy několik vysokých funkcí. Jediným oficiálně akceptovaným náboženstvím je islám. Úředním jazykem je arabština, používá se též angličtina.

Diplomatické styky mezi Českou republikou (dále jen „ČR“) a Saúdskou Arábií jsou realizovány prostřednictvím Velvyslanectví ČR v Saúdské Arábii a Velvyslanectví Saúdské Arábie v ČR.

Saúdská Arábie je členem některých významných mezinárodních organizací, jako je např. Organizace spojených národů (OSN), Mezinárodní měnový fond (MMF), Světová obchodní organizace (WTO), Světová zdravotnická organizace (WHO), Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO), Organizace zemí vyvážejících ropu (OPEC), Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) nebo Mezinárodní námořní organizace (IMO). Saúdská Arábie hraje významnou roli také v regionálních organizacích, jako je Rada spolupráce arabských států Perského zálivu (GCC), Liga arabských států nebo Společnost pro investice v Perském zálivu (GIC).

Smluvním základem pro spolupráci mezi ČR a Saúdskou Arábií je Všeobecná dohoda mezi vládou České republiky a vládou Království Saúdské Arábie, podepsaná 3. března 2002 v Rijádu a pozměněná Protokolem o změně znění článku 3 této dohody (9. května 2005, Praha). Dále byla sjednána Dohoda mezi Českou republikou a Královstvím Saúdské Arábie o podpoře a vzájemné ochraně investic (2009) a Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Království Saúdské Arábie o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu (2012).

Hlavní vývozní komoditou Saúdské Arábie je ropa a s ní související ropné produkty (85 % z celkového vývozu a 90 % příjmů státního rozpočtu). V posledních letech měla nižší cena ropy na světových trzích vliv na pozvolnější růst hrubého domácího produktu. Dále se těží a vyváží zemní plyn. Z dalších oblastí v ekonomické sféře lze zmínit postupný rozvoj informačních technologií a cestovního ruchu. Rozvíjí se oblasti výzkumu a vývoje, počet univerzit v zemi se v poslední době výrazně zvyšuje. Rychlým tempem roste také budování nové infrastruktury. Oblast zemědělství je omezená vzhledem k charakteru a podnebí Saúdské Arábie. Zemědělská půda tvoří přibližně 0,5 % z celkové rozlohy země. Většina produkce je závislá na zavlažování. Díky produkci ropy a souvisejících produktů převyšují hodnoty vývozu dlouhodobě hodnoty dovozu. Dovážejí se především strojní zařízení a dopravní prostředky, kovy, potraviny a nápoje. Nejvýznamnějšími obchodními partnery jsou země z regionu (např. Spojené arabské emiráty), dále Spojené státy americké, některé státy Evropské unie (SRN, Francie, Itálie, Velká Británie) a státy Asie, jako je Čína, Japonsko, Indie a Jižní Korea.

S ohledem na obchodní vztahy ČR a Saúdské Arábie převažuje vývoz do Saúdské Arábie nad dovozem. Vývoz se v posledních letech zvyšuje. Z ČR se do Saúdské Arábie vyváží zejména osobní automobily, stroje a přístroje a textil. V opačném směru je to dovoz např. chemických produktů a textilu.

V oblasti dopravy dochází v posledních letech v Saúdské Arábii k rozvoji dopravně-logistických služeb. Železniční doprava není v zemi rozvinutá, ale existuje několik připravovaných či již realizovaných projektů na propojení důležitých center země (např. Dammám – Džidda nebo Džidda - Mekka - Medína). Silniční infrastruktura je na dobré úrovni. Saúdská Arábie využívá k mezinárodnímu obchodu čtyři velké námořní přístavy Džidda, Dammám, Džubajl a Janbú, přes které projde 95 % veškerého zboží po moři. V Saúdské Arábii je k dispozici asi 70 letišť, z toho 4 jsou mezinárodní (Rijád, Džidda, Dammám a Tabuk).

Pravidelný sezónní letecký provoz mezi ČR a Saúdskou Arábií byl zahájen v roce 2016 leteckým dopravcem České aerolinie a.s. na lince Praha – Rijád a zpět v rozsahu dvou týdenních frekvencí. V posledních letech došlo k posílení vzájemných vztahů mezi leteckými dopravci ČR a Saúdské Arábie a to vzhledem k vstupu největšího saúdského leteckého dopravce Saudi Arabian Airlines do aliance Sky Team, kde již řadu let působí také České aerolinie a.s. Podpis dohody o přistoupení k alianci se uskutečnil dne 10. ledna 2011. Toto byl také jeden z hlavních důvodů zájmu o sjednání letecké dohody mezi ČR a Saúdskou Arábií ze strany Saúdské Arábie. Alianční partnerství dnes představuje rozsáhlé možnosti spolupráce leteckých dopravců v oblasti společného označování linek (code-share) a jiných druhů spolupráce, které rozšiřují příležitosti obou dopravců a přinášejí nové možnosti a výhody pro cestující.

Saúdský letecký dopravce Saudi Arabian Airlines (Saudia) byl založen v roce 1945 a následně zahájil komerční provoz s letadly Douglas DC-3 Dakota. V současné době provozuje 143 letadel typu Boeing 777, 787, Airbus A320, A321 a A330. Cargo divize provozuje letadla typu Boeing 747 a 777. V Evropě jsou obsluhovány pravidelné linky z Rijádu, Džiddy a/nebo Dammámu do větších center zejména v západní a jižní Evropě. Druhým významnějším dopravcem v zemi je Fly Nas (dříve Nas Air - první nízkonákladový dopravce Saúdské Arábie).

ČR a Saúdská Arábie doposud neměly upraveny vzájemné vztahy v oblasti civilního letectví. V souvislosti se vstupem leteckého dopravce Saudia do aliance Sky Team a možností zahájení pravidelné letecké dopravy mezi ČR a Saúdskou Arábií vyjádřil saúdský letecký úřad diplomatickou nótou zájem o sjednání letecké dohody v dubnu 2011. Současně byl zaslán k posouzení saúdský vzorový text letecké dohody. Zájem obou stran na sjednání letecké dohody byl potvrzen také během 1. zasedání Česko-saúdské smíšené komise dne 2. června 2011 v Praze na Ministerstvu zahraničních věcí. První expertní jednání obou delegací se uskutečnilo dne 18. října 2011 v rámci ICAN 2011 (Air Services Negotiation Event) v indické Mumbaji. Při jednání se podařilo připravit a odsouhlasit na úrovni expertních delegací vzájemně přijatelný návrh textu dohody na základě saúdského vzorového textu v souladu se směrnicí pro expertní jednání.

Svým usnesením ze dne 25. července 2012 č. 582 vyslovila vláda ČR souhlas se sjednáním Dohody. Před jejím podpisem bylo vzhledem k okolnostem nutné změnit toto usnesení v bodě II. odst. 1 (osoby zmocněné k podpisu). Dohoda byla následně podepsána dne 7. prosince 2016 v Nassau (Bahamské společenství) během akce ICAN (ICAO Air Services Negotiation Event). Za českou stranu Dohodu podepsal Mgr. Vladimír Eisenbruk, mimořádný a zplnomocněný velvyslanec ČR v Kubánské republice, za Království Saúdské Arábie Mubarak Mashhour Al-Shahrani, generální ředitel letecké dopravy v rámci Všeobecného úřadu civilního letectví Království Saúdské Arábie.

Dohoda byla následně předložena Parlamentu ČR k vyslovení souhlasu obou jeho komor s ratifikací. Senát Parlamentu ČR projednával Dohodu na svém zasedání dne 27. července 2017. I přes doporučení Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu

(63. usnesení ze dne 11. dubna 2017) a Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost Senátu ČR (35. usnesení ze dne 12. dubna 2017) nebylo přijato v Senátu ČR dne 27. července 2017 usnesení o souhlasu s ratifikací Dohody. Následně byl v této souvislosti pozastaven také proces projednávání Dohody v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Důvodem nebyl nesouhlas s věcnou stránkou Dohody, šlo o postoj některých senátorů vůči stávajícímu režimu v Království Saúdské Arábie (zahraniční politika země, stav lidských práv apod.). Dohoda by nicméně v budoucnu stanovila jasný právní rámec pro pravidelný letecký provoz, který v červnu 2018 plánují obnovit České aerolinie a.s. po úspěšném sezónním provozu v minulém roce. Bez mezinárodní smlouvy, stanovující jasná pravidla v této oblasti, tak bude záležet pouze na rozhodnutí příslušného leteckého úřadu, zda a za jakých podmínek pravidelný letecký provoz povolí a udělí provozní oprávnění (absence právní jistoty). O celou záležitost se aktivně zajímá také Království Saúdské Arábie. Pokračování ratifikačního procesu by tak bylo vhodným signálem pro druhou stranu s ohledem na zajištění právní jistoty pravidelného provozu a zamezení případných nepříjemných dopadů na českého leteckého dopravce i jeho cestující, spojených s nenadálým přerušením či zastavením provozu na lince mezi ČR a Saúdskou Arábií.

Dohoda umožňuje určení libovolného počtu leteckých podniků každou smluvní stranou pro provozování leteckých služeb, při kterých mohou být využívána práva stanovená v této dohodě. Jedná se zejména o právo přeletu přes území druhé smluvní strany, právo přistání na území druhé smluvní strany pro neobchodní účely, právo nakládat a vykládat na území druhé smluvní strany v místech stanovených v Příloze k Dohodě cestující, zboží a poštovní zásilky určené nebo pocházející z míst na území první smluvní strany. Dohoda také zahrnuje důležité oblasti bezpečnosti a ochrany civilního letectví před protiprávními činy. Dále například umožňuje leteckým dopravcům zřizovat kanceláře a nabízet a prodávat leteckou dopravu na území druhé smluvní strany. Příloha k Dohodě obsahuje vymezení linek mezi místy na území ČR a místy na území Saúdské Arábie s možností provozu přes mezilehlá místa nebo do míst za územím druhé smluvní strany, po splnění určitých podmínek.

Obsahové vymezení textu Dohody je následující:

V zájmu jednotnosti výkladu textu Dohody byly v článku 1 definovány výrazy důležité pro aplikaci Dohody.

Článek 2 vymezuje přepravní práva pro poskytování mezinárodní pravidelné letecké dopravy vzájemně dohodnutá mezi smluvními stranami. Jedná se o právo přeletu přes území druhé smluvní strany, právo přistání na území druhé smluvní strany pro neobchodní účely a právo nakládat a vykládat na území druhé smluvní strany v místech stanovených v seznamu linek, který je Přílohou k Dohodě, cestující, zboží a poštovní zásilky určené nebo pocházející z míst na území první smluvní strany.

Článek 3 stanoví, že za účelem výkonu přepravních práv může každá smluvní strana určit libovolný počet leteckých podniků a dále obsahuje postup a podmínky pro určení leteckých podniků a vydání provozního oprávnění leteckým podnikům druhé smluvní strany. Činnosti spojené se závazky obsaženými v odst. 2 tohoto článku zajišťuje Ministerstvo dopravy v souladu s § 71 zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o civilním letectví“).

V článku 4 jsou stanoveny podmínky pro odejmutí, zrušení nebo pozastavení udělených provozních oprávnění. Činnosti spojené s odejmutím nebo pozastavením provozních oprávnění leteckých dopravců zabezpečuje Ministerstvo dopravy v souladu s § 71 zákona o civilním letectví.

Spravedlivého stanovování uživatelských poplatků za použití leteckých zařízení se týká článek 5. Uživatelské poplatky podle tohoto článku jsou ukládány v souladu

s doporučeními a postupy Mezinárodní organizace pro civilní letectví (ICAO) a mezinárodními smlouvami, jimiž je ČR vázána. Podle § 98 zákona o civilním letectví Ministerstvo dopravy dohlíží na dodržování ustanovení mezinárodních smluv vztahujících se na stanovování cen za tyto služby.

Článek 6 upravuje osvobození leteckých podniků druhé smluvní strany, resp. jejich letadel, pohonných hmot, mazadel, technického materiálu, náhradních dílů, obvyklého vybavení a zásob letadel a jiných věcí, které jsou používány výhradně v souvislosti s provozem a obsluhou letadla, od dovozních omezení, cel, nepřímých daní a jiných poplatků, při provozu mezinárodních leteckých služeb. Právo příslušných orgánů požadovat uložení vybavení a zásob uvedených v odst. 1 a 2 tohoto článku pod celní dohled nebo kontrolu před jejich vývozem (resp. jejich vyložením) je stanoveno v odst. 3 tohoto článku.

Obecné kapacitní principy jsou uvedeny v článku 7.

Článek 8 stanovuje postup pro předkládání a schvalování letových řádů leteckými dopravci obou smluvních stran. Tuto činnost v ČR vykonává Ministerstvo dopravy na základě § 72 zákona o civilním letectví.

Článek 9 upravuje poskytování statistických informací a údajů mezi leteckými úřady a leteckými podniky obou smluvních stran.

Na letecké podniky, cestující, posádky, zboží a poštovní zásilky nacházející se na území druhé smluvní strany se vztahují zákony, předpisy a postupy platné na území této smluvní strany, jak je stanoveno v článku 10. Žádná smluvní strana nebude při aplikaci těchto zákonů, předpisů a postupů dávat přednost svému nebo kterémukoli jinému leteckému podniku.

Článek 11 upravuje převody finančních prostředků plynoucích z příjmů na území druhé smluvní strany z prodeje leteckých služeb. Volný převod plateb je podmíněn devizovým předpisům druhé smluvní strany, na jejímž území daný subjekt působí. Toto ustanovení bylo v textu ponecháno z důvodu jeho prosazování delegací Saúdské Arábie při expertním jednání. Dle dostupných informací však v současné době Saúdská Arábie neuplatňuje jakákoli omezení na převod peněžních prostředků ze Saúdské Arábie, s výjimkou obvyklých poplatků vybíraných bankami při těchto převodech.

Článek 12 upravuje postup pro možné konzultace smluvních stran k otázkám provozní bezpečnosti (safety). Pro účely provozování dohodnutých leteckých služeb si smluvní strany budou vzájemně uznávat osvědčení a průkazy vztahující se k letadlům a posádkám za podmínek stanovených v tomto článku. Článek dále umožňuje smluvním stranám provést inspekci letadla na stojance a stanovuje postup v případě nedodržování minimálních bezpečnostních norem stanovených Úmluvou o mezinárodním civilním letectví (Chicago, 1944) druhou smluvní stranou. Kontrolu letové způsobilosti vykonává v rámci výkonu státní správy v civilním letectví Úřad pro civilní letectví ČR na základě § 89 odst. 1 písm. f) zákona o civilním letectví. Úřad pro civilní letectví ČR také vykonává státní dozor nad technickým stavem letadel, postup pro tuto činnost je upraven v § 91a zákona o civilním letectví. Činnosti spojené s možností pozastavit nebo upravit provozní oprávnění udělené leteckému dopravci druhé smluvní strany, obsažené v odst. 5 tohoto článku, zajišťuje Ministerstvo dopravy v souladu s § 71 zákona o civilním letectví.

Článek 13 upravuje oblast zastoupení leteckých podniků, která včetně svého personálu podléhají právním předpisům platným na území, kde jsou zastoupení zakládána. Dále je v článku upraven prodej služeb na území druhé smluvní strany.

V článku 14 si smluvní strany potvrzují jejich závazek chránit bezpečnost civilního letectví před nezákonnými činy v souladu s Úmluvou o mezinárodním civilním letectví

(Chicago, 1944), jejími přílohami, které se týkají této oblasti a dalšími platnými mezinárodními úmluvami o bezpečnosti civilního letectví. Článek také stanovuje požadavky na adekvátní bezpečnostní kontroly na území smluvních stran a spolupráci v oblasti ochrany letectví před protiprávními činy.

V článku 15 jsou stanovena pravidla ve vztahu k tarifům leteckých podniků pro přepravu cestujících a zboží.

Článek 16 obsahuje ustanovení o společném označování linek (code-share).

Kombinování leteckých služeb s jinými druhy dopravy je upraveno v článku 17.

V článku 18 jsou uvedeny standardní možnosti poskytování pozemních odbavovacích služeb pro letecké podniky obou smluvních stran.

Postup pro konzultace a provádění změn Dohody je uveden v článku 19.

V případě, že vstoupí pro obě smluvní strany v platnost jiná mnohostranná úmluva nebo dohoda upravující leteckou dopravu, obě smluvní strany uvedou ustanovení Dohody do souladu s takovou úmluvou nebo dohodou (článek 20).

Článek 21 upravuje řešení sporů vyplývajících z výkladu nebo provádění Dohody.

Postup pro ukončení platnosti Dohody je upraven v článku 22.

Článek 23 stanovuje povinnost registrovat Dohodu a její případné změny u Mezinárodní organizace pro civilní letectví.

Vstup Dohody v platnost je stanoven v článku 26. Dohoda vstoupí v platnost poté, co si smluvní strany navzájem písemně oznámí, že byly splněny jejich příslušné požadavky pro vstup Dohody v platnost (šedesátý den od den doručení pozdějšího oznámení).

Dohoda se sjednává v českém, arabském a anglickém jazyce, přičemž všechny texty jsou stejně autentické. V případě rozdílnosti ve výkladu bude rozhodující anglický text.

Příloha k Dohodě obsahuje seznam linek mezi místy na území ČR a místy na území Saúdské Arábie s možností provozu přes mezilehlá místa nebo do míst za územím druhé smluvní strany, za splnění určitých podmínek.

Text Dohody je v souladu s ústavním pořádkem a ostatními součástmi právního řádu ČR, se závazky vyplývajících z členství ČR v Evropské unii, se závazky převzatými v rámci jiných platných smluv a s obecně uznávanými zásadami mezinárodního práva. Sjednání Dohody nevyžaduje změny v českém právním řádu. Dohoda také obsahuje tzv. standardní unijní ustanovení, která se vkládají do leteckých dohod za účelem zajištění souladu s právem EU (např. možnost určit pro provoz leteckých služeb jakéhokoliv dopravce EU apod.). Jejich vložení je předpokladem pro povolení aplikace Dohody na úrovni EU.

Sjednání a provádění Dohody nebude mít dopad na výdaje státního rozpočtu. Provádění Dohody bude zajišťováno především Ministerstvem dopravy a Úřadem pro civilní letectví, které v případě potřeby spolupracují s Ministerstvem zahraničních věcí, Ministerstvem financí, Ministerstvem vnitra, Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem průmyslu a obchodu a bude spočívat zejména v administrativních úkonech stanovených touto Dohodou. Administrativní a správní výdaje s tím spojené budou hrazeny z rozpočtů jednotlivých ministerstev a Úřadu pro civilní letectví. K provádění Dohody není třeba přijetí prováděcích právních předpisů.

Dohoda má v ČR charakter mezinárodní smlouvy prezidentské kategorie, neboť upravuje záležitosti podle čl. 49 písm. a) a e) Ústavy ČR. Dohoda obsahuje mj. úpravu práv a povinností osob stejně jako věcí, jejichž úprava je vyhrazena zákonu (jedná se např. o právo leteckých podniků létat bez přistání přes území druhé smluvní strany, přistávat na jeho území

pro potřeby nikoli obchodní, nakládat a vykládat na území druhé smluvní strany cestující a zboží, právo volně prodávat letecké dopravní služby na území smluvní strany, podmínky pro odvolání provozního oprávnění, atd.). Dohoda je předložena před ratifikací prezidentem republiky Parlamentu ČR k vyslovení jeho souhlasu s ratifikací.

Sjednání Dohody mezi Českou republikou a Královstvím Saúdské Arábie o leteckých dopravních službách je základním předpokladem pro zajištění právní jistoty v rámci obchodní letecké dopravy mezi smluvními stranami. Její absence při pravidelném leteckém provozu může mít vliv na ekonomické aspekty provozu včetně nejistoty pro cestující veřejnost na daných linkách. V této souvislosti se Dohoda opětovně předkládá k vyslovení souhlasu Parlamentu ČR s její ratifikací.

V Praze dne 4. června 2018

Předseda vlády:

Ing. Andrej Babiš, v.r.